

NOD:s lägesbild

LÄGESBILD OM UNGAS INKLUDERING I ARBETET MED ATT
FÖRHINDRA SMITTSPRIDNINGEN

December 2020

Inledning

Under coronapandemins framfart har ungdomar vid flertalet tillfällen pekats ut som särskilt bidragande till den snabba smittspridningen. Med denna lägesbild avser NOD att ge en fördjupad bild av gruppens situation under pandemin samt bidra till strategier kring hur unga kan vara en del av lösningen för att förhindra fortsatt spridning.

I insamlingen av underlag har NOD kontaktat ett antal ungdomsorganisationer med frågor gällande uppfattningen av pandemins påverkan på unga samt hur unga på ett meningsfullt sätt kan inkluderas i arbetet med att förhindra smittspridningen.

Urvalet består främst av organisationer som på olika sätt organiserar unga, med utgångspunkt i att de är just unga i åldrarna 13-25 år¹, med vissa undantag, i ett försök att säkerställa en bred representation. En fullständig lista över tillfrågade och svarande organisationer finns i slutet av lägesbilden. Insamlingen av underlaget pågick mellan den 27 november – 8 december.

Lägesbilderna är en av NOD:s skriftliga produkter som utgår från ett specifikt tema, aktuellt ämne eller en frågeställning. Den beskriver övergripande aktörers inställning, arbete och behov i frågan, och är en förlängning av en så kallad kartläggning. Lägesbilden innehåller insamlad information från aktörerna via mail, telefonkontakt eller information från aktörernas hemsidor och andra medier.

¹ Sveriges förenade studentkårer (SFS) meddelade att eftersom de representerar studentgruppen kan de därför inte enbart svara utifrån perspektivet "unga".

Sammanfattning

Bakgrund:

Som bakgrund till lägesbilden presenteras barnrätts- och ungdomsperspektivet. I detta avsnitt refereras också till en tidigare kartläggning av NOD kring ungas inkludering i beslutsprocesser. Detta avsnitt tar bland annat upp att:

- Barn och unga har rätt att alltid komma till tals i frågor som berör deras liv
- Beslutsfattare och makthavare kan försäkra ett meningsfullt deltagande för unga genom att undvika härskartekniker och förminskande, inte behandla unga som en homogen grupp samt värna återkoppling och tydlighet

Organisationernas svar:

Hur unga kan och bör inkluderas i förhindrandet av smittspridningen: Unga organiserade vill bli tillfrågade om att inkluderas i arbetet mot smittspridningen. Inkluderingen bör vara tydlig, rättvis och ske i ett tidigt skede av arbetet. Inkluderingen bör vila på:

- Beaktande av att unga inte är en homogen grupp
- Att metod, retorik och kommunikation är ändamålsenlig
- En tidig inkludering och en uppriktig vilja att lyssna

Vad unga behöver för att bli en del av lösningen: Aspekter som uppkom var att ge unga möjlighet att känna sig delaktiga i den gemensamma kampen mot pandemin och att också ge unga rimliga förutsättningar att följa restriktionerna. Därtill behövs en förståelse för den utsatta position flera grupper av unga befinner sig i just nu, inte minst i form av den ökande psykiska ohälsan hos barn och unga.

- Barn och unga bör ses som en del av lösningen och bemötas med tillit och erkännande
- Åtgärder bör anpassas utifrån barn och ungas förutsättningar och behov
- Barn och ungas psykiska välmående måste tas på allvar
- Det finns en efterfrågan på tydliga exempel på smittsäker organisering för att skapa möjligheter att ställa om istället för att ställa in

Bakgrund

Sammanfattning

Som bakgrund till lägesbilden presenteras barnrätts- och ungdomsperspektivet. I detta avsnitt refereras också till en tidigare kartläggning av NOD kring ungas inkludering i beslutsprocesser.

Detta avsnitt tar bland annat upp att:

- Barn och unga har rätt att alltid komma till tals i frågor som berör deras liv
- Beslutsfattare och makthavare kan försäkra ett meningsfullt deltagande för unga genom att undvika härskartekniker och förminskande, inte behandla unga som en homogen grupp samt värna återkoppling och tydlighet

NOD:s lägesbild har utgått från ett barnrätts- och ungdomsperspektiv, med särskilt hänsynstagande till Sveriges ungdomspolitik samt FN:s konvention om barnets rättigheter. I det här avsnittet följer en sammanfattning av det perspektivet.

FN:s konvention om barnets rättigheter och Sveriges ungdomspolitik

Den 1 januari 2020 blev Barnkonventionen svensk lag och hade därmed precis hunnit träda i kraft när coronapandemin drabbade Sverige. FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen), som avser personer under 18 år, reglerar bland annat varje barns rätt att uttrycka sin åsikt och gör inga undantag för kriser eller snabba samhällsomställningar.

I juni lade Barnombudsmannen, på uppdrag av FN:s Barnrättskommitté, fram en rapport kopplad till barns rättigheter i Sverige utifrån hanteringen av coronapandemin – ett underlag som kommer att ligga till grund för FN:s granskning av hur Sverige lever upp till Barnkonventionen. I anslutning till rapportens lansering uppmanade barnombudsmannen Elisabeth Dahlin Sveriges regering och beslutsfattare att på alla nivåer under pandemin säkerställa att barnets bästa alltid prövas och att barn själva får komma till tals. Detta för att minimera de negativa konsekvenserna för barn i de beslut som tas kopplat till pandemin.

Utöver Barnkonventionen regleras även ungas rättigheter i Sveriges ungdomspolitik. På MUCF:s hemsida går att läsa att ungdomspolitikens mål är att alla ungdomar mellan 13–25 år ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Ungdomspolitikerna utgår från Barnkonventionen, är bindande för myndigheter och kräver att alla statliga beslut och insatser ska ha ett ungdomsperspektiv. Detta innebär att ungdomsperspektivet ska utgå från kunskap om unga och ungas egna röster.

Gemensamt för både Barnkonventionen och ungdomspolitiken är därmed barn och ungas rätt att komma till tals i frågor som berör deras liv. Utifrån denna förståelse blir det särskilt viktigt att arbeta för att meningsfullt inkludera unga i att förhindra smittspridningen samt att lyssna in hur de själva upplever att krisen påverkar deras liv.

Kartläggning – Fallgropar för meningsfull inkludering av unga i beslutsprocesser

I en tidigare kartläggning utförd av NOD undersöktes innebörden av att meningsfullt inkludera unga i beslutsprocesser. Kartläggningen var då kopplad till ungas delaktighet i klimatpolitiska frågor, men har många likheter med syftet i denna lägesbild. Likt beslut kopplade till klimatkrisen påverkas ungas liv i hög grad av de beslut som tas i samband med hanteringen av coronapandemin, både på kort och lång sikt.

Bland de svarande i kartläggningen fanns flertalet ungdomsorganisationer samt en barnrättsjurist från Bris. På så sätt tillgodosågs både barnrätts- och ungdomsperspektivet.

Samtliga respondenter enades i att ett meningsfullt inkluderande innebär att unga blir aktivt lyssnade till och tagna på allvar. De varnade för att använda ungdomsperspektivet som symbolpolitik snarare än konkret handling och menade att detta framför allt manifesteras genom att unga bjuds in till beslutsfattande processer, men ges där inte möjlighet att komma till tals. På så sätt kan makthavare påstå att de tagit med unga i beslutsprocesser samtidigt som unga känt sig helt exkluderade.

För att undvika detta identifierades vissa fallgropar som vanligt förekommande; härskartekniker och förminskande, att behandla unga som en homogen grupp samt att brister i återkoppling och tydlighet. Dessa förklaras mer ingående nedan.

Härskartekniker och förminskande

Att förstå och respektera skillnaden mellan barn och vuxna är viktigt för att möjliggöra meningsfullt deltagande för unga. I kartläggningen noterades dock en frustration bland unga kring känslan av att inte bli behandlad på ett seriöst sätt av vuxna. Bland de svarande fanns en barnrättsjurist som utvecklade resonemanget med att frustrationen handlar om att inte bli fullvärdigt respekterad och att det grundas i upplevelsen av att förminskas i vuxna rum. Detta i form av både medvetna och omedvetna härskartekniker.

För att undvika förminsande tryckte därför flera av respondenterna på att exempelvis anpassa språknivån, både muntligt och skriftligt, för att alla på ett likvärdigt sätt ska kunna delta i samtal som förs och ta till sig information.

Behandla unga som homogen grupp

Att unga ses som en homogen grupp ansågs av flera av respondenterna som ett återkommande problem. När det kommer till en pandemi blir detta särskilt talande då möjligheterna att följa restriktioner kan se mycket olika ut beroende på allt ifrån ålder till hemförhållanden och ekonomiska förutsättningar.

I förhållande till ålder är det exempelvis viktigt att ta hänsyn till det stora åldersspannet som finns inom begreppet "unga". Bland exempelvis gymnasieungdomar, som omnämns som bidragande till den snabba smittspridningen, finns personer under 18 år och som enligt lagens mening räknas som barn. Det vuxna samhället har därmed särskilda skyldigheter gentemot de personerna i relation till Barnkonventionen.

I kartläggningen påpekades även att det är viktigt att inte bara unga i innerstadsområden uppmärksammas och blir lyssnade till i politiken. Respondenterna uppmanade särskilt till skapandet av forum där unga från socioekonomiskt utsatta områden kan ges särskilda möjligheter till att få sina röster hörda, eftersom de sällan får det utrymme. I den tidigare nämnda rapporten från Barnombudsmannen uppgavs även just denna grupp som särskilt utsatt under pandemin, på grund av exempelvis trångboddhet och ekonomisk sårbarhet inför plötsliga arbetsmarknadsförändringar.

De tillfrågade hänvisade även till stora ojämlikheter inom den svenska skolan, där förutsättningarna för skolgången ser olika ut och att detta påverkar hur unga såväl tas på allvar som tar till sig information. Vissa ges exempelvis möjligheter att tidigt uttrycka sig i och förstå tal och skrift på hög nivå medan andra inte får samma möjligheter.

Involverandet av unga bör således göras utifrån ett brett tillgänglighetsperspektiv.

Brist på återkoppling och tydlighet

I de fall unga involveras i beslutsprocesser, oavsett form, krävs återkoppling. Detta konstaterades bland annat av den tillfrågade barnrättsjuristen, med hänvisning till rättighetsperspektivet. Unga behöver kännedom om hur deras åsikter tas vidare efter att de blivit hörda. Återkopplingen behöver i sin tur vara språkligt tillgänglig för unga och tydligt visa hur åsikterna tagits i beaktande.

Ovanstående redogörelse ligger till grund för förståelsen för det underlag som insamlats till denna lägesbild. Under nästa avsnitt redogörs för det insamlade underlaget.

Organisationernas svar

Sammanfattning

Hur unga kan och bör inkluderas i förhindrandet av smittspridningen: Unga organiserade vill bli tillfrågade om att inkluderas i arbetet mot smittspridningen. Inkluderingen bör vara tydlig, rättvis och ske i ett tidigt skede av arbetet. Inkluderingen bör vila på:

- Beaktande av att unga inte är en homogen grupp
- Att metod, retorik och kommunikation är ändamålsenlig
- En tidig inkludering och en uppriktig vilja att lyssna

Vad unga behöver för att bli en del av lösningen: Aspekter som uppkom var att ge unga möjlighet att känna sig delaktiga i den gemensamma kampen mot pandemin och att också ge unga rimliga förutsättningar att följa restriktionerna. Därtill behövs en förståelse för den utsatta position flera grupper av unga befinner sig i just nu, inte minst i form av den ökande psykiska ohälsan hos barn och unga.

- Barn och unga bör ses som en del av lösningen och bemötas med tillit och erkännande
- Åtgärder bör anpassas utifrån barn och ungas förutsättningar och behov
- Barn och ungas psykiska välmående måste tas på allvar
- Det finns en efterfrågan på tydliga exempel på smittsäker organisering för att skapa möjligheter att ställa om istället för att ställa in

I syfte att undersöka frågan om hur unga meningsfullt kan inkluderas i att förhindra smittspridningen, fick de tillfrågade svara på följande frågor:

- *Hur ser ni att unga kan och bör bli inkluderade i arbetet med att förhindra smittspridningen?*
- *Vad behöver unga för att vara en del av lösningen?*

Svaren på frågorna sammanfattas nedan utifrån temaindelningar för respektive fråga.

Hur unga kan och bör inkluderas i förhindrandet av smittspridningen

Inkludering genom etablerade strukturer

Flera av respondenterna anser att inkluderingen av unga i arbetet mot smittspridningen med fördel kan ske genom redan etablerade strukturer för ungas organisering. Sveriges ungdomsråd (SVUNG) menar att ungdomars organisering är bra utgångspunkter både för att sprida information men även för att kunna ta del av ungas perspektiv. Genom dessa

plattformar ges möjlighet till strukturerad dialog och ett adekvat utbyte. Som exempel lyfter de aktörer som organiserar unga på skolor och lärosäten kårer samt elev- och studentråd som forum som bör inkluderas i diskussionen om smittspridningen.

Man påvisar också att där former och strukturer för dialog och möten fanns innan krisen har denna inkludering gått smidigare – båda parter håller sig på så sätt uppdaterade kring frågor som nu även rör pandemin. Både Sveriges Elevråd och Sveriges förenade studentkårer menar att regelbundenhet i dessa möten mellan parterna bidrar till varaktigt informationsflöde åt båda håll.

Unga bör, som Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU) påpekar, ses som en möjlighet och inte ett hinder. Organisationen Vi Unga ser behov av en tydlig inkludering av unga som är organiserade i arbetet med att minska smittspridningen för att kunna göra unga till röstbärare av information. Unga som lär unga är en effektiv kommunikationsväg.

Tydlig kommunikation och konstruktiv kritik

Flera organisationer lyfter att kommunikationen måste vara tydlig och konstruktiv.

Sveriges elevkårer menar att nyckeln till inkludering ligger i att uppmuntra och se till de uppoffringar som gruppen gjort istället för att, som nu, förminska, fördöma eller förmana. Även SVUNG lyfter samma aspekt och menar att den kritik som riktas mot unga behöver vara konstruktiv och inte skuldbeläggande. De lyfter även behovet av att erkänna unga som en del av lösningen, men att de själva inte kan förväntas lösa problemet.

Rättvis inkludering

Det insamlade underlaget visar att unga som organiserar sig gärna blir inkluderade och inkluderas på samma villkor som övriga grupper i samhället. Det är dock viktigt att förstå att unga inte är någon homogen grupp och att inkluderingen därför bör ske utifrån deras olika villkor och förutsättningar.

Saco studentråd åskådliggör exempelvis skillnaden av den juridiska innebörden av att vara student och att vara elev, där den senare gruppen har vårdnadshavare som ansvarar för grundläggande saker som mat och husrum. Studenterna bör därmed ges en möjlighet att vara med och forma riktlinjer och information som riktar sig till just studenter.

Vi Unga lyfter att unga på landsbygden representeras i lägre omfattning i beslutande instanser än unga i storstäderna. De framhåller också att representation i sig inte är en garanti för att

föra fram ungas perspektiv och tangerar därmed risken för symbolpolitik – unga måste bli lyssnade på, inte bara hörda.

Även Sveriges Elevråd (SVEA) betonar vikten av regionala skillnader och att unga bör ges möjlighet att komma till tals i den regionala och kommunala beslutsprocessen. I de fall ungdomsråd saknas på en ort bör elevrådet inkluderas i denna process, i en digital mötesvärld bör då till exempel avståndsaspekter vägas in. Att eventuella deltagare inte bor på samma ort ska inte spela någon roll för möjligheten till delaktighet.

Inkludering i alla steg

En annan viktig parameter för inkludering är att involvera unga i ett tidigt skede och att inkludera i alla stegen. Detta oavsett om det handlar om informationsspridning, framtagande av informationsmaterial, uppföljning av insatser och så vidare. Detta stämmer väl överens med den uppmaning från Barnombudsmannen gav regeringen i samband med sommarens rapport som nämnts ovan – att på alla nivåer under pandemin säkerställa att barnets bästa alltid prövas och att barn själva får komma till tals.

Detta betonas även av Sveriges elevråd som framhåller att "(...) vi kan inte hoppa över stegen; behov – analys – åtgärder – utvärdering, först då får vi en tydligare bild av vad vi kan bidra med."

Vad unga behöver för att bli en del av lösningen

Tillit, delaktighet och erkännande

För att unga ska känna sig delaktiga i den utbredda och globala kampen mot pandemin behöver de känna sig som en del av lösningen. Detta förhindras dock genom att unga många gånger utmålas som en grupp som inte kan och vill följa de regler som finns. Där menar exempelvis Sveriges Elevkårer att genom att ge gymnasieelever inflytande i arenor där de befinner sig och i frågor som rör dem går det att hitta lösningar som också passar utifrån de förutsättningar unga har.

Vidare menar Sveriges Elevkårer att det finns ett stort engagemang hos en majoritet av unga som likt "vuxna" önskar en så snabb återgång till det normala som möjligt och att den viljan går att kanalisera till en positiv rörelse, men då krävs att man lyssnar till deras förutsättningar och väljer att agera utifrån dem. Sveriges Ungdomsråd betonar också vikten av ett

välkomnande av unga från aktörer som vill inkludera ungdomar i dialogen kring arbetet mot smittspridningen och att de synpunkter som kommer fram också respekteras.

LSU meddelar att unga generellt sett behöver mötas av tillit, och i enlighet med synpunkterna ovan är det viktigt att unga inte uppfattas som ett hot. Detta innebär att lyssna till unga och att de åsikter som framförs också tas på allvar. LSU understryker vidare den utbredda psykiska ohälsan bland unga kopplad till effekterna av stängda gymnasieskolor, ökad arbetslöshet och begränsade kulturaktiviteter, och påtalar en oro inför det samhälle vi har att vänta utifrån de aspekterna. Organisationen menar att ungas välmående måste tas på allvar och att det behövs framtidshopp.

Sveriges elevråd - SVEA menar att unga behöver känna sig delaktiga och en fördel då är att praktiskt hjälpa till i samhället. Ett exempel skulle vara att handla åt äldre för att motverka tristess och ensamhet, och för att låta unga få en förståelse för situationens allvar.

Det framkommer också att det är av vikt att erkänna vad gruppen barn och unga redan gör för uppoffringar och anpassningar, samt det engagemang som faktiskt finns. Organisationen Vi Unga vill förtydliga att unga redan är en del av lösningen och menar att det är få grupper som lyckats med en så snabb och så bred omställning till digital verksamhet som just unga. Att arrangera digitala utställningar, uppträdanden, repetitioner, föreläsningar med mera är ett exempel på att ta ansvar - det är att aktivt arbeta för att minska smittspridningen.

LSU menar även att det finns ett omvänt problem, där unga i viss mån har tillitsproblem till statsförvaltningen. Detta i synnerhet när statsförvaltningen väljer att agera vid vissa kriser men inte andra. Som exempel lyfts klimatkrisen, som enligt många unga inte hanteras som den kris den är och som kommer att ligga på den unga generationens axlar att hantera. Unga behöver med andra ord känna att välmående och solidariska uppoffringar värderas lika högt i alla kriser.

Hänsyn till olika förutsättningar

I svaren från organisationerna beskrivs svårigheter för vissa grupper av barn och unga att följa restriktionerna. Bland annat menar Sveriges förenade studentkårer (SFS) att många studenter bor på mindre ytor, något som delvis grundar sig på idén om att studenter ska ha möjlighet till allmänna studieplatser som bibliotek och undervisningslokaler. Här förtydligas vikten av information om hur studenter på bästa sätt kan hålla god hygien och att de gemensamma utrymmena hålls städade.

Saco studentråd menar också att det råder en viss otydlighet kring vad som gäller för en student om den på grund av smitta eller riskgruppstillhörighet inte kan delta i undervisningen. För att vara berättigad till studiemedel från CSN måste studenter delta i undervisning och examineras vilket innebär att studenten själv blir tvungen att väga sin och andras fysiska hälsa mot sin inkomst, eftersom de inte har något skyddsnät genom sjukförsäkring eller A-kassa.

Sveriges Ungdomsråd menar att lösningarna för att minska smittspridningen bör vara hållbara och anpassas efter ungas behov och förutsättningar. Att inte ta hänsyn till elevernas förutsättningar när man exempelvis stänger ner skolor och går över till distansundervisning har konsekvenser på ungas studier men också på psykiska och sociala aspekter. Eftersom en stor del av studierna sker utanför skoltid är det av vikt att skolan kan erbjuda elever plattformar för att lära sig tillsammans med andra elever, när den fysiska kontakten uteblir.

Marginaliserade röster och utsatta grupper

NOD har, via en sammanställning av LSU från i april-maj i år, tagit del av medlemsorganisationernas iakttagelser och synpunkter kopplat till barn och ungas situation och förutsättningar att följa rekommendationerna. Mycket av den situation som uppstått under hösten påminner om tiden i våras. LSU påpekar också att deras medlemsorganisationers verksamheter är av stor vikt för målgruppen under utmanande tider som dessa, där bland annat Nykterhetsrörelsens scoutförbund påpekar den ökande alkoholkonsumtionen och hur barn i dessa familjer påverkas negativt av den ökade tiden i hemmet och stökiga hemmaförhållanden.

Vi Unga som är en stor rörelse i mindre samhällen påpekar vikten av att motverka ensamhet när digitaliseringen inte är tillgänglig på alla platser i landet. Sáminourra, som organiserar unga samer, betonar också bristen på möjlighet för många medlemmar att delta digitalt då både telefon- och internetuppkopplingar kan vara bristfälliga. Ensamkommandes förbund menar att ensamkommande barn och unga drabbas extra hårt när viktiga mötesplatser ställs in, där en stor del av besökarna lever i materiell fattigdom, psykisk ohälsa, hemlöshet, missbruk, hedersproblematik och sexuell exploatering.

I våras uppgav organisationen att de har en unik relation med sin målgrupp och gärna kommunicerar information, erbjuder stöd i studier och läxhjälp i de kanaler och på de språk de av erfarenhet vet fungerar, och att de önskar försöka fortsätta med det fysiskt men på ett smittsäkert sätt. Organisationen Unga hörselskadade meddelade i våras att flera skolor och

kommuner inte erbjuder hörseltolkning i den utsträckning som behövs för barn och unga med hörselskada.

Ungas välmående

Som tidigare nämnts påtalar flera organisationer den ökande psykiska ohälsan som barn och unga genomgår just nu. Bland annat SFS menar att de ser att flera grupper nu mår allt sämre sett till det rådande läget. Organisationen Tilia meddelade i våras att de redan då såg ett ökat tryck i sin stödverksamhet vilket också kunde bero på att även skolans kuratorer hänvisat eleverna till Tilias stödchatt.

Sveriges Elevkårer uppger att de ser hur gymnasieelever tagit väldigt stort ansvar för att minska smittspridningen. Efter att eleverna kom tillbaka till skolorna efter vårens distansundervisning har organisationen genomfört en enkätundersökning kring effekterna av distansundervisningen. I svaren kunde läsas att konsekvenserna varit stora för elevernas hälsa. Vårterminens stängda skolor ledde till att 50 procent av de svarande uppgav ett försämrat mående och att 40 procent upplevde ökad stress. Enkäten visade också att elever upplevde en känsla av minskad tillhörighet och sammanhang.

Sveriges Elevkårer menar vidare att situationen för unga, precis som för vuxna, har varit svår – särskilt för dem med otrygg hemmiljö eller en hemmiljö som de inte kan bestämma över själva. Samtidigt har den mediala bilden inte speglat ungas egen uppfattning och utmaningar. Där har unga ibland pekats ut som som oansvariga och anledningen till ökad smittspridning.

LSU menar att ungdomsorganisationer kan vara en bidragande faktor till arbetet med att säkerställa barn och ungas välmående. I sin [sammanställning från i våras har LSU](#) listat en del rekommendationer för att skapa goda förutsättningar för organisationerna att utföra sin verksamhet och därigenom stötta målgruppen under den här tiden. Dessa handlar bland annat om att öka taket i gåvoskatteavdraget till 100 000 kronor samt att staten matchar gåvogivandet. Dessa två åtgärder menar LSU skulle ge stor effekt för givandet och menar att även om ungdomsrörelsen har mindre erfarenhet av insamlingsarbete så skapar dessa åtgärder bättre förutsättningar till reellt arbete med insamling under kristider.

Utöver detta önskar LSU att vara ett stöd i samordningen av ideella insatser och menar att det behövs volontärutveckling och bidrag för att stärka arbetet med att växla från de äldre i riskgrupp till den yngre generationen när det kommer till volontärer och ideella. Det samordnande arbetet bör också inkludera att sprida kunskap om digital demokratisk

tillgänglighet som svar på den ökande ensamheten bland medlemmar som organisationerna vittnar om. Här krävs dock resurser som idag saknas.

Smittsäker organisering/utveckla möjlighet till mötesplatser

En del organisationer efterfrågar exempel på coronasäkra evenemang. Bland annat SFS menar att tydliga exempel på säker organisering är bättre än okontrollerade arrangemang som sker utanför studentkåren. De menar att säkra arrangemang kan ske både fysiskt och digitalt men att det är bättre att studentkårerna ställer om än att de ställer in.

Saco studentråd uppger att det är många unga som studerar som tycker att smittorisken är en mycket viktig fråga men att många också flyttar långt och blir isolerade på grund av att lärosätena stänger. Därmed blir de chanser att lära känna nya människor på sin nya studieort väldigt begränsade och att de som tidigare behövt ett stort socialt stöd, för att klara sin utbildning och för att ha en dräglig studiesituation, inte längre har möjlighet till det. Detta i sin tur leder antingen till avhopp eller i vissa fall att man väljer att prioritera sitt eget välmående framför rekommendationer och riktlinjer.

Sveriges elevråd - SVEA menar också att det är av vikt att eleverna som går sista året på gymnasiet får höra att de kommer att få ta examen och att de kommer att få fira, även om det inte går att säga något säkert om hur detta kommer att ske. Detta är viktigt att få höra även om det kommer att bli studentfiranden med hårda restriktioner. Organisationens uppfattning är ändå att eleverna generellt var nöjda med sitt studentfirande under 2020.

I LSU:s sammanställning från i våras uppger Svenska Kyrkans unga att man måste hitta sätt att verksamhetsutveckla möten då mötesplatserna för många är den enda sociala aktiviteten och att ungdomsgrupper och barnverksamhet fyller stora diakonala behov.

Tydliga riktlinjer

Flera organisationer uppger att det behövs tydliga riktlinjer för barn och unga för att de ska ha möjlighet att följa de restriktioner som finns. Bland annat uppger Sveriges Ungdomsråd att det behövs tydliga direktiv kring vad unga förväntas göra för att vara en del av lösningen. De menar också att informationen behöver vara lättillgänglig och saklig för att unga ska kunna skapa sig en bild av hur situationen ser ut. Den bör också vara inkluderande och se målgruppen som en del av lösningen och inte ett hinder.

Organisationen lyfter också att målgruppen måste ha tydlighet i vart de bör vända sig för att få korrekt information eftersom de dagligen utstår en överväldigande mängd information som sprids via olika kanaler utan granskning. Därmed skapas en förvirring kring vad som gäller.

Sveriges Elevråd påpekar också att skolans organiserade elever kan fungera som ett verktyg för att kommunicera ut information men att det måste föreligga en gedigen analys av behov och utvärdering av tidigare åtgärder, som nämnts ovan. Sveriges elevråd - SVEA menar att det är viktigt att ha tydliga ändamål med restriktionerna för att skapa en förståelse, och att det finns en vinning i att "hålla ut".

Saco studentråd tar upp några konkreta exempel på riktlinjer för studenter vid sjukdom eller med riskgruppstillhörighet som bör förtydligas:

- Hur ska en student gå tillväga om en examination inte ges på distans och studenten är i riskgrupp eller har symtom?
- Hur ska en student gå tillväga när hen ska ut på VFU (verksamhetsförlagd utbildning) eller praktik utan att ha en grundläggande trygghet i att kunna sjukskriva sig om den blir smittad?
- Hur ska en student i riskgrupp gå tillväga för att kunna fortsätta sin utbildning trots att hen måste genomföra en VFU/praktik?
- Hur ska en student med barn göra när hen måste ha barnet hemma från förskola eller skola under en längre period och därmed inte kan delta i undervisning?

Övrigt:

Tillfrågade organisationer som har lämnat svar

- Sveriges förenade studentkårer SFS
- Sveriges elevråd – SVEA
- Sveriges elevråd
- Sveriges Elevkårer
- Saco studentråd
- Sveriges Ungdomsråd (Svung)
- Vi Unga
- LSU

Tillfrågade organisationer som inte har lämnat svar och som inte haft tillgänglig information på webbplats, sociala medier och dylikt

- Studentradion
- Förenade förorter
- SSR studentråd

Tillfrågade organisationer som har tackat nej till att medverka

- RFSL Ungdom
- Röda korsets ungdomsförbund

Övrig information från organisationer som nämns i lägesbilden har hämtats från LSU:s rapport [Rekommendationer gällande regeringens stöd till ungdomsrörelsen och civilsamhället](#), skapad 2020-04-30 och uppdaterad 2020-05-12.

För frågor om utskicket, kontakta NOD:s kansli (info@nodsverige.se)